

İNTİHAR GİRİŞİMİNDE YÖNTEM SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Tunga TÜZER*, Göksel BAYAM* Verda BİTLİS*, Hüseyin HOLAT**, Nesrin DİLBAZ***

Bir intihar girişimi sonrası üzerinde durulması gereken en önemli nokta hastanın gelecekte tekrar girişimde bulunma riskinin belirlenmesidir. İntihar girişimlerini inceleyen araştırmacılar girişim başarılı bir intihara ne kadar yakınsa gelecekte tekrarlanma olasılığının o kadar fazla olduğunu belirtmektedirler (1, 2, 3). Girişim yönteminin vücuda verdiği hasar arttıkça girişimin ciddiyeti de artmaktadır (4). İntihar girişimleri şiddet içeren ve şiddet içermeyen olarak iki gruba ayrılmış, asi, yüksekten atlama, kendini yakma, kesici alet ve ateşli silah kullanımı şiddet içeren yöntemler; ilaç alarak ve gazla yapılan girişimler ise şiddet içermeyen yöntemler olarak tanımlanmıştır (3). Araştırmacılar neden insanların belirli yöntemleri seçtiklerini anlamaya çalışırken girişim yönteminin çeşitli faktörlerle korelasyonlarını araştırmışlardır. Bugüne dek özellikle cinsiyet (3, 5) yaş (3, 6), din (5), haftanın günü (5), eğitim durumu (7), geçmişte intihar girişimi (3, 6), psikiyatrik hastalık öyküsü (3, 6), tetikleyici zorlu yaşam olayı (5), yöntemin kolay uygulanabilirliği (5, 8) gibi faktörler üzerinde durulmuştur. Biz de ülkemizde yapılan çalışmalarda daha önce üzerinde durulmayan bu konuyu inceleyerek sosyodemografik ve yöntemle ilgili faktörlerin yanısıra hastanın ruhsal durumu ve düşüncelerinin seçtiği yöntem üzerine etkilerini ortaya çıkarmayı amaçladık.

YÖNTEM

Ankara Numune Hastanesi Acil Servisine intihar girişimi nedeniyle başvuran ve psikiyatri konsültasyonu istenen 112 hasta çalışma kapsamına alındı. Hastaların sosyodemografik özelliklerinin yanısıra girişimin öncesi, nitelikleri ve sonrası hakkındaki bilgiler önceden hazırlanmış yapılandırılmış bir form ile belirlendi. Hastalar İntihar Niyeti Ölçeği, İntihar Düşüncesi Ölçeği, Hamilton Depresyon Ölçeği ve Ümitsizlik Ölçeği ile değerlendirilerek yöntem seçimini etkileyen faktörler belirlenmeye çalışıldı.

Elde edilen verilerin istatistiksel analizi SPSS istatistik programı kullanılarak Student t testi ile yapıldı.

BULGULAR

112 hastanın 81'i kadın (%72.2), 31'i erkekti (% 37.8). Hastaların ortalama yaşı 23.10 ± 0.73 , kadınlar için 22.59 ± 0.78 , erkekler için ise 24.50 ± 1.67 idi.

İntihar girişimlerinin 9'u (%8) şiddet içeren, 103'ü (% 92) ise şiddet içermeyen yöntemlerle gerçekleştirilmişti. Erkeklerin % 87.1 ve kadınların % 93.8'i şiddet içermeyen girişimleri seçmişti. Girişimleri şiddet içermeyen hastaların %52.1'i bekar, % 42.3'ü evli, %5.5'i sözlü/nişanlı, %1.8'i dul ve % 0.9'u boşanmıştı. Şiddet içermeyen girişimde bulunanların %74.7'si daha önce girişimde bulunmuş, %94.2'sinin ailesinde de intihar girişiminde bulunan kimse yoktu.

* Dr., Ankara Numune Hastanesi Psikiyatri Kliniği

** Psk. Ankara Numune Hastanesi Psikiyatri Kliniği

*** Doç. Dr. Ankara Numune Hastanesi Psikiyatri Kliniği

Hastaların İntihar Niyeti Ölçeği, İntihar Düşüncesi Ölçeği, Hamilton Depresyon Ölçeği ve Ümitsizlik Ölçeği puanları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: İntihar girişiminde bulunanların psikometrik değerlendirilmesi

Şiddet içeren girişimler		
Hamilton	18.78 ± 9.05	
Ümitsizlik	10.78 ± 6.63	
Düşünce	11.78 ± 4.24	
Niyet	16.00 ± 7.78	p < 0.05
Şiddet içermeyen girişimler		
Hamilton	13.11 ± 7.14	
Ümitsizlik	10.44 ± 6.27	
Düşünce	8.73 ± 4.29	
Niyet	11.49 ± 6.00	

Student t testi ile yapılan istatistiksel analiz sonucunda şiddet içeren intihar girişiminde bulunanların İntihar Niyeti Ölçeği skorlarının ortalaması (16.0 ± 7.8), şiddet içermeyenlere göre (11.5 ± 6.0) anlamlı olarak daha yüksek bulundu (p < 0.05). Buna karşın yöntem seçimi ile yaş, cinsiyet, medeni durum, girişimi tetikleyen zorlu yaşam olayı, daha önce girişimde bulunmuş olma, ailede intihar girişiminde bulunan kimse olup olmaması gibi faktörlerin analizi istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlar vermedi.

TARTIŞMA

İntihar girişiminde bulunan 971 kişinin değerlendirildiği bir çalışmada girişimlerin % 88.9'unun şiddet içermeyen girişimler olduğu bulunmuştur (3). Bu oran bizim sonuçlarımızla uyumludur (%92). Başarılı intiharları kapsayan 3127 olguluk bir seride ise bu oran %33.1'dir (5). Bu durum yöntemin vücuda verdiği hasar arttıkça girişimin ciddiyetinin de arttığı görüşünü desteklemektedir (4).

Yöntem seçiminin incelendiği iki geniş çaplı çalışmada, şiddet içeren girişimde bulunanların yaş ortalamalarının daha büyük olduğu ve erkeklerin çoğunlukta olduğu sonuçları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (3, 5). Bizde de şiddet içeren girişimleri seçen erkekler daha fazla olmakla beraber (n = 5), toplam hasta sayısının az olması (n = 9) istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuç vermemektedir.

Literatürdeki çalışmalarda diğer sosyodemografik özellikler ve tetikleyici zorlu yaşam olaylarının üzerinde ayrıntılı olarak durulmamıştır. Biz de istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler bulamadık.

Girişim yönteminin kolay erişilebilirliğinin kullanımını artırdığı belirtilmiştir (5, 8). Çalışmamızda ilaç kullanılarak yapılan girişimlerin çokluğu (% 91.1), ülkemizde ilaçların büyük kısmının reçetesiz temin edilebildiği düşünülürse, bu savı destekleyebilir.

Beck ve arkadaşları tarafından geliştirilen ve ülkemize geçerlik ve güvenilirliği daha önce çalışma grubumuzca sınanan İntihar Niyeti Ölçeğinin niyetin ciddiyetini ölçmede başarılı olduğu gösterilmiştir (9). Bu çalışmada da şiddet içeren girişimde bulunanların ortalama puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu görüldü. Bu bulgular şiddet içeren girişimde bulunan kişilerin intihar niyetlerinin de daha ciddi olduğundan, gelecekte tekrar girişimde bulunma riski taşıdıklarını destekler niteliktedir. Çeşitli araştırmacılar şiddet içeren girişimde bulunanlarda bu riskin daha yüksek olduğunu bildirmektedir. Girişim başarılı bir intihara yaklaştıkça tekrarlanma olasılığı da artmaktadır (1, 2, 3).

Sonuçlarımız şiddet içeren bir intihar girişimi nedeniyle başvuran kişilerin gelecek için tekrar girişimde bulunma riski taşıdıklarını ve bu nedenle psikiyatrik yönden dikkatle değerlendirilmeleri ve takip edilmeleri gerektiğini düşündürmektedir. Yapılacak takip çalışmaları bu konuda daha kesin sonuçlara varılmasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- 1) Kreitman N (1976) Age and parasuicide ("attempted suicide"). *Psychol Med* 6:113-121.
- 2) Michel K (1987) Suicide risk factors: a comparison of suicide attempters with suicide completers. *Br J Psychiat* 150: 78-82.
- 3) Van Heeringen C, Jannes C, Van Remoortel J (1991) Characteristics of violent attempted suicides and implications for after-care. *Eur J Psychiat* 5(3): 152-160.
- 4) Coldney RD (1981) Attempted suicide in young women: correlates of lethality. *Br J Psychiat* 139: 382-390.
- 5) Heim N, Lester D (1991) Factors affecting method for suicide. *Eur J Psychiat* 5(3): 161-165
- 6) Lester D, Beck AT, Bruno S (1976) Correlates of choice of method for suicide. *Psychology* 13(2): 70-73.
- 7) Fox K, Weissman M (1975) Suicide attempts and drugs. *Social Psychiatry* 10:31-38.
- 8) Clarke RV, Lester D (1989) *Suicide: closing the exits*. New York: Springer-Verlag.
- 9) Dilbaz N, Bitlis V, Bayam G ve ark. (1995) İntihar niyeti ölçeği geçerlik ve güvenirliği (baskıda).